MP Board Class 8th Sanskrit Solutions Surbhi Chapter 6 स्वामी विवेकानन्दः

प्रश्न 1.
एकपदेन उत्तरं लिखत(एक शब्द में उत्तर लिखो-)
(क) स्वामी विवेकानन्दस्य बाल्यकालस्य नाम किम् आसीत्? (स्वामी विवेकानन्द के बचपन का नाम क्या था?)
उत्तर:
नरेन्द्रनाथः। (नरेन्द्रनाथ)

(ख) स्वामी विवेकानन्दस्य मातुः नाम किम् आसीत्? (स्वामी विवेकानन्द की माता का नाम क्या था?)
उत्तर:
भुवनेश्वरी देवी। (भुवनेश्वरी देवी)

(ग) नरेन्द्रनाथस्य पितुः नाम किम् आसीत्? (नरेन्द्रनाथ के पिता का नाम क्या था?)
उत्तर:
विश्वनाथदत्तः। (विश्वनाथदत्त)

(घ) नरेन्द्रनाथस्य जन्म कस्मिन् नगरे अभवत्? (नरेन्द्रनाथ का जन्म किस नगर में हुआ?)
उत्तर:
कोलकातानगरे। (कोलकाता नगर में)

(ङ) नरेन्द्रनाथस्य गुरोः नाम किम् अस्ति? (नरेन्द्रनाथ के गुरु का नाम क्या है?)
उत्तर:
रामकृष्णपरमहंसः। (रामकृष्णपरमहंस)

प्रश्न 2.
एकवाक्येन उत्तरं लिखत(एक वाक्य में उत्तर लिखो-)
(क) नरेन्द्रनाथस्य जन्म कदा अभवत्? (नरेन्द्रनाथ का जन्म कब हुआ?)

उत्तर:
नरेन्द्रनाथस्य जन्म जनवरी मासस्य द्वादशे दिनांके १८६३ खिस्ताब्दे (१२ जनरवरी, १८६३)अभवत्। (नरेन्द्रनाथ का जन्म जनवरी महीने की बारह तारीख को 1863 ईस्वी (12 जनवरी, 1863) में हुआ।)

(ख) शिकागोनगरे विश्वधर्मसम्मेलने भारतस्य प्रतिनिधिः कः अभवत्? (शिकागो नगर में विश्वधर्म सम्मेलन में भारत के प्रतिनिधि कौन हुए?)
उत्तर:
शिकागोनगरे विश्वधर्मसम्मेलने भारतस्य प्रतिनिधिः स्वामी विवेकानन्दः अभवत्। (शिकागो नगर में विश्वधर्म सम्मेलन में भारत के प्रतिनिधि स्वामी विवेकानन्द हुए।)

(ग) स्वामी विवेकानन्दः कदा ब्रह्मलीनोऽभवत्? (स्वामी विवेकानन्द कब ब्रह्मलीन हुए?)
उत्तरः
स्वामी विवेकानन्दः जुलाई मासस्य चतुर्थे दिनांके १८०२ खिस्ताब्दे (४ जुलाई, १९०२) ब्रह्मलीनोऽभवत्। (स्वामी विवेकानन्द जुलाई महीने की चार तारीख 1902 ईस्वी (4 जुलाई, 1902) में ब्रह्मलीन हुए।)

(घ) रवीन्द्रनाथटैगोर किम् कथनम् अस्ति? (रवीन्द्रनाथ टैगोर का क्या कहना है?)
उत्तरः
रवीन्द्रनाथटैगोरस्य कथनम् अस्ति यत् कोऽपि भारतीयसंस्कृतिं ज्ञातुमिच्छति तर्हि प्रथमः तेन स्वामी विवेकानन्दविषये पठितव्यः। (रवीन्द्रनाथ टैगोर का कहना है कि कोई भी भारतीय संस्कृति को जानना चाहता है तो पहले उसे स्वामी विवेकानन्द के विषय में पढ़ना चाहिए।)

(ङ) यूनाम् प्रेरकः पथप्रदर्शकश्च कः? (युवाओं के प्रेरक और पथ-प्रदर्शक कौन हैं?)
उत्तरः
यूनाम् प्रेरकः पथप्रदर्शकश्च स्वामी विवेकानन्दः। (युवाओं के प्रेरक और पथ-प्रदर्शक स्वामी विवेकानन्द हैं।)

प्रश्न 3.
उचितं योजयत(उचित को जोड़ो-)

(अ)	(ब)
(क) नरेन्द्रनाथः एव	(i) विश्वनाथदत्तः
(ख) नरेन्द्रनाथस्य माता	(ii) स्वामी विवेकानन्दः
(ग) नरेन्द्रनाथस्य पिता	(iii) रामकृष्णपरमहंसः
(घ) नरेन्द्रनाथस्य गुरुः	(iv) भगिनी निवेदिता
(ङ) नरेन्द्रनाथस्य प्रिया शिष्या	(v) भुवनेश्वरी देवी

उत्तरः
(क) → (ii)
(ख) → (v)
(ग) → (i)
(घ) → (iii)
(ङ) → (iv)

प्रश्न 4.
शुद्धवाक्यानां समक्षम आम्' अशुद्ध वाक्यानां
समक्षं'न' इति लिखत
(शुद्ध वाक्यों के सामने 'आम्' (हाँ) तथा अशुद्ध वाक्यों के सामने 'न' (नहीं) लिखो-)
(क) पौरुषं कुरु।
(ख) आत्मभावस्य विकासः एव कर्म।
(ग) जीवनस्यार्थः उन्नतिः नास्ति।
(घ) स्वार्थभावः एव मृत्युः।

https://www.evidyarthi.in/

(ङ) परोपकारः अपवित्रम् कार्यमस्ति।
उत्तर:
(क) आम्
(ख) आम्
(ग) न
(घ) आम्
(ङ) न।

प्रश्न 5.
उचितपदेन रिक्तस्थानं पूरयत(उचित शब्द द्वारा रिक्त स्थान भरो-)
(क) प्रतिग्रहणस्य कामना ....। (कुरु/मा कुरु)
(ख) चारित्र्यबलं.............। (वारयत/धारयत)
(ग) नरेन्द्रनाथस्य पिता .... आसीत्। (भाषकः/अभिभाषकः)
(घ) अनात्मभावस्य विकासः एव .... । (कर्म/अकर्म)
(ङ) स्वामीविवेकानन्दस्य जन्म .... अभवत्। (कोलकातानगरे/मुम्बईनगरे)
उत्तर:
(क) मा कुरु
(ख) धारयत
(ग) अभिभाषकः
(घ) अकर्म
(ङ) कोलकातानगरे।

प्रश्न 6.
नामोल्लेखपूर्वकं सन्धि विच्छेदं कुरुत(नाम का उल्लेख करते हुए सन्धि-विच्छेद करो-)
(क) दीक्षानन्तरम्
(ख) प्रसिद्धोऽभवत्
(ग) एवाकर्म
(घ) तस्यावधारणा
(ङ) अनेनैव
(च) कार्यमस्ति।
उत्तर:

शब्दः	सन्धि-विच्छेदः	सन्धि-नाम
(क) दीक्षानन्तरम्	दीक्षा + अनन्तरम्	स्वर-सन्धिः (दीर्घः)
(ख) प्रसिद्धोऽभवत्	प्रसिद्धः + अभवत्	विसर्ग-सन्धिः
(ग) एवाकर्म	एव + अकर्म	स्वर-सन्धिः (दीर्घः)
(घ) तस्यावधारणा	तस्य + अवधारणा	स्वर-सन्धिः (दीर्घः)
(ङ) अनेनैव	अनेन + एव	स्वर-सन्धिः (वृद्धिः)
(च) कार्यमस्ति	कार्यम् + अस्ति	व्यञ्जन-सन्धिः

प्रश्न 7.
नामोल्लेखपूर्वकं समासविग्रहं कुरुत(नाम का उल्लेख करते हुए समास-विग्रह करो-)
(क) लोकसेवकः
(ख) परोपकारः
(ग) परिव्राजकदीक्षाम्
(घ) जीवनगतिः
(ङ) ईश्वर प्राप्तिः।
उत्तर:

समस्तपदम्	समास-विग्रहः	समास-नाम
(क) लोकसेवकः	लोकस्य सेवकः	तत्पुरुषः
(ख) परोपकारः	परेषाम् उपकारः	तत्पुरुषः
(ग) परिव्राजकदीक्षाम्	परिव्राजकाणां दीक्षाम्	तत्पुरुषः
(घ) जीवनगतिः	जीवनस्य गतिः	तत्पुरुषः
(ङ) ईश्वरप्राप्तिः	ईश्वरस्य प्राप्तिः	तत्पुरुषः

प्रश्न 8.
मूलशब्दं, लिङ्गं, विभक्तिं, वचनं च लिखत(मूल शब्द, लिंग, विभक्ति और वचन लिखो-)
(क) ज्ञानम्
(ख) कार्यम्
(ग) अनेन
(घ) ईश्वरः
(ङ) दीनः
(च) क्रीडासु
(छ) एतेषाम्
(ज) सः।
उत्तर:

शब्दः	मूलशब्दम्	लिङ्गम्	विभक्तिम्	वचनम्
(क) ज्ञानम्	ज्ञानम्	नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
(ख) कार्यम्	कार्यम्	नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
(ग) अनेन	इदम्	पुल्लिङ्गम्	तृतीया	एकवचनम्
(घ) ईश्वरः	ईश्वर	पुल्लिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
(ङ) दीनः	दीन	पुल्लिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
(च) क्रीडासु	क्रीडा	स्त्रीलिङ्गम्	सप्तमी	बहुवचनम्
(छ) एतेषाम्	एतत्	पुल्लिङ्गम्	षष्ठी	बहुवचनम्
(ज) सः	तद्	पुल्लिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्

https://www.evidyarthi.in/

प्रश्न 9.
अव्ययानां वाक्य प्रयोगं कुरुत(अव्ययों का वाक्यों में प्रयोग करो-)
(क) च
(ख) एवम्
(ग) मा
(घ) तदा
(ङ) यदि।
उत्तर:

अव्ययम्	वाक्य-प्रयोगः
(क) च	रामः मोहनः **च** गच्छतः।
(ख) एवम्	**एवम्** अस्तु।
(ग) मा	असत्यं **मा** वद।
(घ) तदा	परिश्रमं करिष्यति **तदा** सफलता मिलिष्यति।
(ङ) यदि	**यदि** कोऽपि भारतीयसंस्कृतिं ज्ञातुमिच्छति तर्हि प्रथमः विवेकानन्दविषये पठितव्यः।

प्रश्न 10.
'स्वामी विवेकानन्दः' इति विषयमवलम्ब्य संस्कृते दशवाक्यानि लिखत
('स्वामी विवेकानन्द' इस विषय के आधार पर संस्कृति में दस वाक्य लिखो-)
उत्तर:

1. स्वामी विवेकानन्दस्य बाल्यकालस्य नाम 'नरेन्द्रनाथः' आसीत्।
2. स्वामी विवेकानन्दस्य जन्म कोलकातानगरे अभवत्।
3. स्वामी विवेकानन्दस्य पिता 'विश्वनाथदत्तः' आसीत्।
4. स्वामी विवेकानन्दस्य माता 'भुवनेश्वरी देवी' आसीत्।
5. स्वामी विवेकानन्दस्य गुरुः 'रामकृष्णपरमहंसः' आसीत्।
6. स्वामी विवेकानन्दस्य शिष्या 'भगिनी निवेदिता' आसीत्।
7. स्वामी विवेकानन्दः यूनां कृते पथप्रदर्शकः आसीत्।
8. स्वामी विवेकानन्दः संस्कृतानुरागी आसीत्।
9. नरेन्द्रनाथः 'स्वामी विवेकानन्दः' इति नाम्ना प्रसिद्धोऽभवत्।
10. स्वामी विवेकानन्दस्य बहवः शिष्याः अभवन्।